

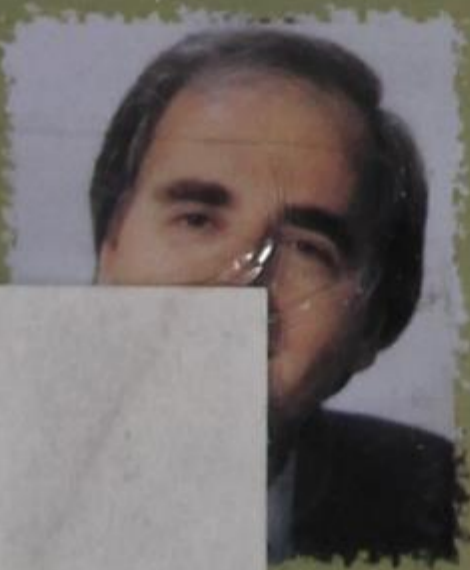
ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ι. ΔΕΥΤΟΣ

Ο ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Αριστ. Ζαγορίου,
1923

ΠΕΡΙΕΧΕΤΑΙ CD ΜΕ ΤΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ

Α 2005

ΕΚΤΗ ΕΚΔΟΣΗ

Ο ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ι. ΔΕΥΤΟΣ

Εκπαιδευτικός

Ο ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ	
ΚΟΝΙΤΣΑΣ	
ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ	51793
ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ	18-2-09
ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.	392.5 Δευ

κωδ. βιβλ. 6885

Σειρά: ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Τίτλος: Ο ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΓΑΜΟΣ

Συγγραφέας: ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ι. ΔΕΥΤΟΣ, εκπαιδευτικός

Copyright © Θεόδωρος Ι. Δεύτος

www.thdeftos.tk

e-mail: theodeftos@in.gr

Copyright © 2004

Κεντρική διάθεση:

«ΔΩΔΩΝΗ» ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΕΠΕ,

Ανδρέου Μεταξά 28, 106 81 Αθήνα

Πλατεία Εξαρχείων.

Τηλ.: 210 38.25.485, Τηλ.-Fax: 210 38.41.171

ISBN: 960-630-662-3

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική, ή η απόδοση κατά παράφραση ή διασκευή του περιεχομένου του βιβλίου με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη. Νόμος 2121/1993 και κανόνες του Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα.

Αφιερωμένο στη μικρή Λουίζα,
που, φεύγοντας νωρίς,
δεν πρόλαβε ούτε να πονέσει,
αλλά ούτε και να νιώσει
όλες τις ομορφιές της γλυκιάς τούτης ζωής.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Προλόγισμα.....	11
Πρόλογος.....	13
Εισαγωγή	15
Προξενιό.....	17
Αρραβώνας	20
Γάμος	31
Προικοσύμφωνο.....	36
Το μπαριάκι ή φλάμπουρο	42
Κυριακή του γάμου	60
Τραγούδια του γλεντιού	120
Μετά το γάμο.....	154
Βιβλιογραφία.....	165
Ευχαριστίες.....	167
Συντελεστές του cd	169
Κατάλογος τραγουδιών του cd	171

ΠΡΟΛΟΓΙΣΜΑ

Σε όσους ασχολούνται, έστω και στοιχειωδώς, με τα θέματα του λαϊκού πολιτισμού είναι γνωστό ότι τα στοιχεία που τον απαρτίζουν (έθιμα, τραγούδια, μουσική, χοροί, ενδυμασία, λαϊκή τέχνη κτλ.) ανευρίσκονται παραλλαγμένα, λίγο ή πολύ, από τόπο σε τόπο. Από δω προκύπτει και η ανάγκη της τοπικής καταγραφής τους, η οποία αφενός δείχνει τη γεωγραφική τους εξάπλωση και αφετέρου τις διάφορες παραλλαγές τους. Αυτό φαίνεται πολύ καθαρά στις καταγραφές των παραλλαγών των δημοτικών τραγουδιών. Ποιες είναι οι αιτίες που προκαλούν αυτές τις μεταβολές δεν είναι του παρόντος.

Εκείνο όμως που αξίζει να σημειώσουμε για την περιοχή της Ηπείρου είναι μια ιδιομορφία που αναζητάει την ερμηνεία της: Ο λαϊκός πολιτισμός της Ηπείρου χωρίζεται σε καθορισμένους κύκλους, που συμπεριλαμβάνουν όλες τις εκδηλώσεις του και είναι εξαπλωμένοι σε συγκεκριμένες περιοχές, περίπου οριοθετημένες: λ.χ. ο λαϊκός πολιτισμός του Πωγωνίου, του Ζαγορίου, της Δερόπολης κτλ. Ποιες είναι οι αιτίες της δημιουργίας αυτών των κύκλων, χωριστά, σε κάθε μία από τις περιοχές, δεν είναι εύκολο να προσδιοριστεί. Μια άποψη που είχε ο διακεκριμένος αρχαιολόγος Σωτήρης Δάκαρης απέδιδε τη βασική αιτία του φαινομένου στο διαχωρισμό των αρχαίων ηπειρωτικών φύλων (Χάονες, Μολοσσοί, Θεσπρωτοί, Ατιντάνες κτλ.). Αλλά η επαλήθευση μιας τέτοιας υπόθεσης θα απαιτούσε ασφαλή γνώση των ορίων της γεωγραφικής εξάπλωσης κάθε φύλου, πράγμα όχι και τόσο εύκολο. Πάντως το πρόβλημα παραμένει και ζητάει την ερμηνεία του – όχι βέβαια από ερασιτέχνες, αλλά από ειδικούς επιστήμονες, λαογράφους και ιστορικούς.

Για τους ερασιτέχνες –δηλαδή γι' αυτούς που αγαπάνε την Τέχνη και, στην περίπτωση μας, τη λαϊκή– απομένει ένα ευρύ πεδίο για να

διοχετεύσουν την αγάπη τους: Είναι η καταγραφή των τοπικών ιδιαιτεροτήτων του λαϊκού μας πολιτισμού, που δίνει το πρώτο υλικό στους επιστήμονες λαογράφους. Τέτοιες καταγραφές υπάρχουν ήδη αρκετές και είναι ανάγκη να πληθύνουν και να επιταχυνθεί η παραγωγή τους, όσο είναι ακόμη καιρός (απομένουν ίσως μερικά χρόνια ακόμη). Γιατί ο παραδοσιακός πολιτισμός εξαφανίζεται από την αστικοποίηση και την ισοπεδωτική εξάπλωση του μοντερνισμού, με τις γνωστές τάσεις της παγκοσμιοποίησης.

Ένας ερασιτέχνης, δηλαδή εραστής του πολιτισμού της γενέτειράς του, είναι και ο Θεόδωρος Δεύτος, μαθηματικός στο επάγγελμα, συγγραφέας του παρόντος βιβλίου. Με καταγωγή την Πολύτσανη της Βορείου Ηπείρου –από την πλευρά του πατέρα του– και το Περιστέρι (Μέγγουλη) –από την πλευρά της μητέρας του–, παρουσιάζει την εξής ιδιαιτερότητα: Πατάει στο έδαφος του αυθαίρετα μοιρασμένου Πωγωνίου με τα δυο του πόδια: το ένα στο Πωγώνι της Βορείου Ηπείρου και το άλλο στο ελληνικό. Από εδώ πρέπει να προέρχεται η βαθιά του επιθυμία να ιδεί μια μορφή του λαϊκού πολιτισμού (του γάμου συγκεκριμένα) στην ενότητά του, όχι μόνο στην περιοχή του Πωγωνίου, αλλά και, γενικότερα, στην περιοχή της Ηπείρου. Το αποτέλεσμα της έρευνάς του από την άποψη της επιστήμης της Λαογραφίας θα το κρίνουν βέβαια οι ειδικοί – και ο υπογραφόμενος δεν ανήκει σ' αυτούς. Σ' εμάς τους άλλους, που φλεγόμαστε από την αγάπη και τη νοσταλγία της γενέθλιας γης και της ηπειρωτικής παράδοσης, που είχαμε την καλή τύχη να τη γνωρίσουμε σχεδόν στην ακμή της και στην ολότητά της, μας αρκεί η γοητεία της, που την ξαναβρίσκουμε στις σελίδες του βιβλίου, και η ελπίδα πως οι σελίδες αυτές θ' αποτελέσουν ερέθισμα για να κινήσουν τον έρωτα και των συνομήλικων του συγγραφέα – και των ακόμα πιο νέων. Είναι ένας έρωτας που θα τους εφοδιάσει με γερό έρμα για τη ζωή τους.

Χριστόφορος Μηλιώνης
Λογοτέχνης

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τούτη η ζωή κάνει μερικές φορές τέτοιες ανατροπές, που σ' αφήνουν άφωνο!

Σου δίνει χαρές, ανέλπιστες, απροσδόκητες, και λύπες αναπόφευκτες, που δεν έχεις τη δύναμη να τις ελέγξεις, να τις τιθασεύσεις ή να τις καθοδηγήσεις. Ίσως τελικά αυτή να είναι η ομορφιά της ζωής.

Γεννήθηκα σ' ένα χωριό του Πωγωνιού, αντίκρυ απ' το σύνορο, αυτό το σύνορο που έμελλε να σημαδέψει τα επόμενα τριάντα χρόνια της ζωής μου πολύ δυνατά σε συγκινησιακό, συναισθηματικό επίπεδο.

Καταγωγή βέρος Πωγωνίσιος. Ο πατέρας δεκαπεντάχρονο παιδί κίνησε απ' την Πολύτσανη της Βορείου Ηπείρου να έρθει για σπουδές στο Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, όμως το σύνορο έκλεισε κι έμεινε μόνος απ' εδώ, και η μάνα απ' τη Μέγγουλη (Περιστέρι).

Ζυμώθηκα, ψήθηκα και ανδρώθηκα σ' ένα οικογενειακό περιβάλλον που οι συζητήσεις, συγκινησιακά φορτισμένες, περιστρέφονταν γύρω απ' την τύχη των δικών μας ανθρώπων, της μοιρασμένης οικογένειας, για το χαμπέρι που δεν έφτανε, για τα γράμματα που γύριζαν πίσω και τα συγκεχυμένα νέα που σπάνια ακούγαμε.

Έτσι από παιδί μεγάλωσα μ' αυτόν τον τεράστιο πόθο της δικής μου κάθαρσης, το σεβντά της αντάμωσης, της γνωριμίας με τις ρίζες. Γι' αυτό απόλαυσα κυριολεκτικά τις ώρες της μεγάλης ανατροπής.

Βρέθηκα λοιπόν το καλοκαίρι του '86, μετά από πολλές προσπάθειες, στην Πολύτσανη, στο σπίτι μου, στις ρίζες μου, εκεί που η καρδιά μου χτυπάει πιο δυνατά. Ένας πόθος-στόχος ζωής είχε γίνει πραγματικότητα.

Δε χρειάζεται εδώ να περιγράψω εκείνες τις τρομερές, τις ανεπανώληπτες στιγμές της σμίξης, όπου το γέλιο και το κλάμα γίνονταν έ-

να και πότιζαν αυτή την τραχιά γη, όπου ο Βορειοηπειρώτης κράτησε γερά, διαφυλάσσοντας τα ήθη, τα έθιμα, τις παραδόσεις, αλλά κυρίως την ελληνικότητά του.

Εκείνο το βράδυ, το πρώτο βράδυ, στο χωριό γίνεται γάμος. Κατά σύμπτωση η πρώτη εξαδέλφη του πατέρα στεφανώνει το γιο της, ένα περήφανο λυγερόκορμο παλικάρι, ένα Ελληνόπουλο.

Το χωριό έχει τρικούβερτο γλέντι και είναι και δική μας χαρά να παρευρεθούμε.

Πρέπει να ομολογήσω ότι παρόλο που έζησα αρκετά χρόνια στο Πωγώνι, δεν είχε τύχει να παρευρεθώ σε παραδοσιακό γάμο.

Μας οδήγησαν σ' ένα μεγάλο αλώνι, όπου βρισκόταν όλο το χωριό και αρκετοί απ' τα διπλανά χωριά.

Τρεις δίπλες ο χορός και το κλαρίνο να παίζει αργά, βαριά, Πωγώνι στα δυο.

Καθίσαμε, οι μεζέδες και το τσίπουρο άφθονο, η συγκίνηση στο απόγειό της.

Εκεί, πριν με πάρει το τσίπουρο και μ' ανεβάσει στους επτά ουρανοί, έδωσα μια υπόσχεση στον παρακείμενο Αϊ-Θανάση της Πολύτσανης: Κάποια στιγμή να καταγράψω τούτα τα ανεπανάληπτα έθιμα του γάμου που έχουμε εμείς οι Ηπειρώτες.

Η ώρα έφτασε!

ΥΓ: Η Πολύτσανη είναι ένα από τα επτά χωριά της διχοτομημένης επαρχίας Πωγωνίου, ίσως το πιο ένδοξο, που μαζί με τη Σωπική, τους Σχωριάδες, το Χλωμό, την Τσιάτισσα, το Μαυρογέρι και την Οψάδα βρίσκονται ατυχώς στην αλβανική επικράτεια.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο γάμος τα παλαιότερα χρόνια για την κοινωνία του χωριού ήταν ένα πολύ ενδιαφέρον γεγονός, ήταν το «κοσμικό» γεγονός του χωριού και της γύρω περιοχής, δεδομένου ότι οι άνθρωποι στα χωριά πριν από εκατό, εκατόν πενήντα ή περισσότερα χρόνια δεν είχαν διεξόδους για διασκέδαση και ξεφάντωμα.

Ήταν, επίσης, σημαντικό γεγονός, γιατί θα έβαζε σε κίνηση όχι μόνο τους κοντινούς συγγενείς γαμπρού και νύφης, αλλά τους πάντες, γιατί όχι μόνο στο μικρό περιβάλλον του χωριού όλοι ήταν μεταξύ τους συγγενείς και φίλοι, αλλά και γιατί ήταν μια ευκαιρία για γλέντι, για χορό και για τραγούδι. Γιατί στην Ήπειρο το τραγούδι και ο χορός είναι συστατικό της ίδιας τους της ζωής, το έχουν στο γονίδιό τους.

Ειδικότερα ο γάμος αποτελούσε ευκαιρία για τις γυναίκες –η θέση των οποίων ήταν πολύ υποβαθμισμένη– να φύγουν απ' τα τετριμμένα της καθημερινότητάς τους, που ήταν σκληρή και επίπονη, για να ξεχλυάσουν¹ λίγο.

Όλοι περίμεναν το γάμο λοιπόν με ανυπομονησία. Οι λεύτεροι και οι λεύτερες, απ' τη μια, για να λάβουν μέρος στη διαδικασία του –που είχε αρκετές φάσεις– και στο τέλος να ξεφαντώσουν στο χορό.

Οι μεγαλύτεροι, απ' την άλλη, είτε λόγω συγγένειας, είτε από καθήκον χωριανικό, είτε γιατί είχαν υποχρέωση από δικές τους χαρές, συμμετείχαν ευχαρίστως στις προετοιμασίες.

Αυτές οι προετοιμασίες δεν ήταν και λίγες, όταν ήθελες να εξυπηρετήσεις και να ευχαριστήσεις τριακόσια, τετρακόσια ή και περισσότε-

1. Ξαχλυάζω: Ξεσκάω.

τερα άτομα, χωρίς βεβαίως να υπάρχουν οι σημερινές υποδομές στα νοικοκυριά της εποχής.

Έτσι, για να συμπληρωθεί η υποδομή που έλειπε απ' το νοικοκύρη και όλοι να μείνουν ευχαριστημένοι, συνεισέφεραν όλοι, άλλος έδινε τα χουλιάρια¹ του, άλλος τα μπάσια² του, άλλος τα γκιούμια³ του, άλλος πρόσφερε τις λάμπες φωτισμού του κτλ.

Ο γάμος όμως ήταν χαρά και για έναν ακόμη λόγο, γιατί μια καινούρια φύτρα θα γεννηθεί στο χωριό.

Όλοι λοιπόν ζούσαν το γεγονός έντονα, με το δικό τους τρόπο και τη δική τους συμμετοχή στις διάφορες φάσεις της προετοιμασίας του. Όμως, για να φτάσουμε στο γάμο, έχουν προηγηθεί δύο άλλες φάσεις, που είναι το προξενιό και ο αρραβώνας.

1. χουλιάρια: κουτάλια.

2. μπάσια: στενόμακρα ξύλινα καθίσματα.

3. γκιούμια: μεταλλικά σκεύη μεταφοράς νερού.

ΠΡΟΞΕΝΙΟ

Θα πρέπει απ' την αρχή να τονιστεί ότι η διαδικασία απ' το προξενικό μέχρι και το γάμο διεπόταν από ένα αυστηρό τυπικό, το οποίο έπρεπε να τηρείται απαρεγκλίτως, με σεβασμό και από τους δύο μελλόνυμφους.

Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι παρά τη μακραίωνη σκλαβιά της η Ήπειρος κατάφερε να διατηρήσει αλώβητη την πολιτιστική της κληρονομιά, τα ήθη και τα έθιμά της.

Κατά την παράδοση, δεν επιτρεπόταν στον νέο, πολύ δε περισσότερο στη νέα, να διαλέξουν ή να έχουν λόγο στην επιλογή του μελλοντικού τους συντρόφου. Ακόμη και οι μανάδες των δύο υποψηφίων προς ένωση δεν είχαν λόγο στο συγκεκριμένο θέμα, κάτι που δείχνει έντονα τον υποβαθμισμένο ρόλο της Ηπειρώτισσας μάνας μέσα στην οικογένεια.

Η ένωση των δύο νέων ήταν καθαρά υπόθεση των πατεράδων τους. Αν αυτοί συμφωνούσαν και έλεγαν το ναι, έπρεπε όλοι να πειθαρχήσουν σ' αυτή τους την επιλογή.

Αναφερόμαστε δηλαδή σε μια καθαρά πατριαρχική οικογενειακή δομή, που είναι πιθανότατα επηρεασμένη απ' τη μακρόχρονη τουρκική σκλαβιά.

Εάν ο νέος αντιδρούσε στην επιλογή του πατέρα-αφέντη, πράγμα σπάνιο, και παντρευόταν μια κοπέλα της αρεσκείας του, τότε δεν είχε τις ευχές της οικογένειας και ήταν υποχρεωμένος να εγκαταλείψει το πατρικό του σπίτι και να εγκατασταθεί στο σπίτι της αγαπημένης του «εσώγαμπρος».

Στην περίπτωση που όλα πήγαιναν κατ' ευχήν το νέο ζευγάρι μετά το γάμο θα κατοικούσε στο πατρικό σπίτι του γαμπρού, όπου αρχη-

γός της οικογένειας ήταν ο παππούς ή ο πατέρας και στο οποίο μπορεί να διέμεναν είκοσι, τριάντα άτομα.

Μόνο στην περίπτωση που το πατρικό σπίτι του γαμπρού δε χωρούσε πλέον άλλα άτομα ή η νύφη ήταν μοναχοκόρη, τότε και μόνο τότε η οικογένεια του γαμπρού έδινε την ευχή της για την εγκατάστασή του ως «εσώγαμπρου» στο σπίτι της νύφης.

Σημαντικό επίσης είναι το γεγονός ότι η επιλογή της νύφης –γιατί οι γονείς του αγοριού συνήθως επέλεγαν– είχε ταξικά χαρακτηριστικά.

Δεν υπήρχε περίπτωση ο γιος ενός ταξιδεμένου ή ενός γραμματιζούμενου της εποχής εκείνης να ζητούσε σε γάμο την κόρη ενός αγωγιάτη ή ενός καλαντζή. Και επειδή οι γάμοι γίνονταν συνηθέστερα μέσα στο ίδιο το χωριό και σπανιότερα σε γειτονικά, ήταν εύκολη η επιλογή, γιατί όλοι γνωρίζονταν πολύ καλά μεταξύ τους.

Η επιλογή της μέλλουσας νύφης γινόταν με βάση μερικά χαρακτηριστικά, όπως ήταν η αξιάδα της στη δουλειά, η σεμνότητά της, η υπακοή της, η συμπεριφορά της, η ομορφάδα της και η εντιμότητά της.

Έτσι, μ' αυτές τις παραδόσεις, οι οικογένειες των παιδιών που πλησίαζαν σε ηλικία γάμου (17-20 για τα αγόρια και 13-17 για τα κορίτσια) πρόσεχαν τα παιδιά που ταξικά τους ταίριαζαν, έτσι ώστε να επιλέξουν το καλύτερο από κάθε άποψη.

Όταν λοιπόν νόμιζαν ότι έχουν βρει το κατάλληλο πρόσωπο για να ζευγαρώσει με το παιδί τους, έπρεπε να επιλέξουν και τον άνθρωπο εκείνο που θα πάει στο σπίτι του μέλλοντος συμπέθερου για να ζητήσει τη νύφη – ή το γαμπρό σπανιότερα.

Το ρόλο αυτό αναλάμβανε ο προξενητής.

Ο προξενητής έπρεπε να είναι άνθρωπος της οικογένειας, σοβαρός, με κύρος στη μικρή κοινωνία του χωριού, και προπαντός εχέμυθος, έτσι ώστε, αν κάτι δεν πήγαινε καλά, το μυστικό να φυλαχτεί καλά, για να μη στιγματιστεί το αγόρι ή το κορίτσι απ' τη συγκεκριμένη απόρριψη.

Εφόσον βρισκόταν ο προξενητής και έπαιρνε την εντολή απ' τον πατέρα του παιδιού να επισκεφθεί το σπίτι του Τσιάβου¹ και να ζητήσει

1. Τσιάβος: Σταύρος.

τη Μαριγώ, εκείνος κανόνιζε μια επίσκεψη για να μεταφέρει την επιθυμία της οικογένειας.

Αν η πρόταση γινόταν δεκτή, τότε το επόμενο βήμα ήταν να συναντηθούν οι πατεράδες των μελλοντύμων, να δώσουν τα χέρια και να κανονίσουν τις λεπτομέρειες για τα επόμενα βήματα.

Απ' τη στιγμή που οι πατεράδες έδιναν τα χέρια αυτό αποτελούσε όρκο τιμής και ήταν πιο ισχυρό από γραπτό συμβόλαιο.

Μετά απ' αυτή τη συμφωνία των «αφεντάδων» άνοιγε ο δρόμος ώστε το μυστικό που γνώριζαν έως τώρα τρεις άνθρωποι να το κοινοποιήσουν και στις οικογένειές τους, για να το χαρούν και αυτοί, αλλά κυρίως να το γνωστοποιήσουν στους άμεσα ενδιαφερόμενους, που δεν είχαν πάρει μυρωδιά απ' ό,τι οργανωνόταν πίσω απ' την πλάτη τους και τους αφορούσε άμεσα.

Συνεννοημένοι οι δύο πατεράδες, ανακοίνωναν το ίδιο βράδυ το χαρούμενο μαντάτο στις οικογένειές τους. Η χαρά και η συγκίνηση μεγάλη, οι ευχές πολλές –να μας ζήσουν τα παιδιά, να μας προκόβουν– και το ρακί έρεε άφθονο.

Από την επομένη θα το μάθουν και οι άλλοι συγγενείς, οι γείτονες, και τελικά όλο το χωριό.

Ο επικείμενος αρραβώνας πλέον του Σπύρου και της Μαριγώς είναι το μοναδικό θέμα προς συζήτηση στη μικρή τοπική κοινωνία.

Το αξιοσημείωτο είναι ότι ο νέος ή η νέα, με την αναγγελία των αρραβώνων από τους πατεράδες τους, δεν είχαν περιθώρια αντίδρασης ή απόρριψης της συμφωνίας που είχε προηγηθεί.

Η αποδοχή της ήταν υποχρεωτική, ακόμη κι αν ο καθένας απ' τους μελλοντύμους είχε άλλη ή άλλον στην καρδιά του.

Έτσι αυτός ο λόγος που δόθηκε πρέπει να επισημοποιηθεί με τον αρραβώνα, που δε θ' αργήσει να έρθει (το πολύ σ' ένα μήνα).

ΑΡΡΑΒΩΝΑΣ

Το χαρμόσυνο νέο είναι πλέον κτήμα ολόκληρης της τοπικής κοινωνίας και κυρίαρχο θέμα στις συζητήσεις μεταξύ των κατοίκων της.

Οι οικογένειες απ' την πλευρά τους είναι υποχρεωμένες να προετοιμαστούν με γρήγορους ρυθμούς για τον επικείμενο αρραβώνα.

Ο αρραβώνας γινόταν πάντοτε στο σπίτι της νύφης και σ' αυτόν η οικογένειά της έδινε πολύ μεγάλη σημασία –μεγαλύτερη πολλές φορές και απ' αυτή του γάμου–, γιατί σ' αυτή έπρεπε να κερδίσει τις πρώτες εντυπώσεις, για τα πλούτη, τους καλούς τρόπους, την καθαριότητα κ.ά.

Έπρεπε δηλαδή το σπιτικό της να λάμπει από καθαριότητα, να είναι όμορφα στολισμένο και στο τραπέζι να υπάρχει αφθονία μεζέδων και ποτών. Αν ο πατέρας της νύφης ήταν άνθρωπος ταξιδεμένος –δηλαδή σχετικά εύπορος– ή με περιουσία, τότε στον αρραβώνα καλούσαν πολύ κόσμο και γινόταν μεγάλο γλέντι.

Αν όμως ήταν άνθρωπος με μικρές οικονομικές δυνατότητες, τότε ο αρραβώνας θα γινόταν σε στενό κύκλο και θα γλεντούσαν μεταξύ τους.

Το κάλεσμα για τον αρραβώνα ήταν γραπτό ή προφορικό και κάθε οικογένεια καλούσε τους δικούς της συγγενείς να πάνε μια συγκεκριμένη ώρα στο σπίτι τους.

Το σόι του γαμπρού συγκεντρωνόταν στο σπίτι του και κινούσε να πάει στο σπίτι της νύφης εν πομπή, με προπομπό τον παπά, το δάσκαλο, το νουνό, τον παππού, τον πατέρα, τον προξενητή, τ' αδέρφια και τους άλλους συγγενείς (άρρενες). Ακολουθούσαν οι γυναίκες, με προπομπό τη νουνά, τη μάνα, την προξενήτρα, το γαμπρό, τις αδελφές του και τις άλλες συγγένισσες.

Στο σπίτι της νύφης περιμένουν όλοι, παρατεταγμένοι με συγκεκριμένη σειρά, να υποδεχτούν τους συμπεθέρους.

Αφού φτάσει το σόι του γαμπρού και γίνει η σχετική ανταλλαγή των ευχών, κατευθύνονται όλοι στο εσωτερικό του σπιτιού, οι μεν άνδρες στον οντά, οι δε γυναίκες στο καθιστικό (και εδώ διαχωρισμός των δύο φύλων).

Στην υποδοχή των συγγενών του γαμπρού η νύφη δε συμμετείχε.

Μόλις τελείωνε η φάση της τακτοποίησης των παρευρισκόμενων, ο πατέρας και η μητέρα της νύφης ευχαριστούσαν τους προσκεκλημένους –ο καθένας στο χώρο του–, ανταλλάσσονταν οι σχετικές ευχές και ακολουθούσε ο αρραβώνας, το άλλαγμα των δαχτυλιδιών, που γινόταν πάντα στο δωμάτιο που βρισκόταν το εικόνισμα του σπιτιού.

Ο νούνος ή η νούνα άλλαζαν τρεις φορές σταυρωτά τα δαχτυλίδια, ακολουθούσαν οι ευχές προς τους μελλονύμφους και όλοι επέστρεφαν στις θέσεις τους, για ν' ακολουθήσει το κέρασμα του γλυκού από τη νύφη.

Η συγκίνηση σ' αυτές τις ανεπανάληπτες στιγμές είναι μεγάλη και η ατμόσφαιρα κατανυκτική. Τη στιγμή που η νύφη ξεκινάει το κέρασμα ακούγονται και τα πρώτα τραγούδια απ' το δωμάτιο των γυναικών.

*Αρραβωνιασμένη, νύφη και νιόπαντρη,
Κεράσοβο Πωγωνίου.*